

Gheorghită Ciocoi

HAGEALĂCURI BALCANICE

Prefață de
Răzvan Bucuroiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CIOCOI, GHEORGHITĂ

Hagealături balcanice / Gheorghită Ciocoi ; pref. de Răzvan
Bucuroiu. -

București : Lumea credinței, 2019

ISBN 978-606-8756-70-7

I. Bucuroiu, Răzvan

2

Cartea de față, *Hagealâcuri balcanice*, nu este doar o simplă culegere de reportaje, în care autorul, Gheorghiu Ciocoi, încearcă să observe, cu ochiul pelerinului și jurnalistului, în același timp, realități sud-dunărene aproape necunoscute la nord de fluviu, ci un adevărat jurnal duhovnicesc, o preumblare prin spații și timpuri care, deși aflate în strânsă legătură cu Ortodoxia, împărtășită de veacuri de poporul român și bulgar, au cristalizat conștiințe naționale și religioase aparte până la un punct, cu viziuni diferite asupra istoriei și eternității.

Locurile sfinte din Bulgaria, începând cu cele din imediata apropiere a Dunării, de pe apa Lomului, unde s-a dezvoltat, încă din veacul al XIII-lea, o adevărată „universitate isihastă”, ce a dat lumii vârfuri ale teologiei și spiritualității creștine, sfinți precum Eftimie, Ioachim ori Teodosie de Târnovo, și continuând cu cele din Balcani - vechi mănăstiri, căzute pradă tăvălugului puterii otomane, renăscute după 1878, dar constrânse să-și închidă porțile odată cu insturarea comunismului, după 1944 -, au fost cercetate, în ultimii ani, cu intenția sinceră a autorului de a reface legătura pierdută între două spații spirituale, înfloritoare cândva în aceeași matcă culturală, supuse astăzi unei puternice secularizări.

Pașii pelerinului prin Balcani dezvăluie apropieri și diferențe între ortodoxia românească și cea bulgară, intruziunea unor factori externi, ce țin de ideologie, ori de geopolitica vremurilor trecute sau mai noi, într-un *orbis Christianorum*, de a cărui dăinuire e strâns legată identitatea românilor și bulgarilor, ce le-a fost hărăzit să trăiască împreună în această parte a Europei.

Cuprins

Prefață	5
Divotino – Mănăstirea Comorii	9
Skravena – Sfântul Nicolae din vedenie.	13
Vraceș – întâlnirea păstorului Atanas cu Maica Domnului.	17
Taina <i>aghesmei</i> de la Karan Vărbovka	20
Kopriveț – rugul fecioarelor.	24
Vakăf – mănăstirea haiducilor	28
Pe urmele vechii Parorii.	33
Nedezlegata taină a celor cinci biserici de la Bukorovo.	38
Sfânta Duminică – mănăstirea haiducului Anghel . .	42
Mănăstirea rusoaicei	46
„Banditul” de la Mănăstirea Adormirii Maicii Domnului	50
Seanovo – izvorul de leac din ogorul Pascaliei. . . .	56
Kuklen – „Mănăstirea Doctorilor”	60
Sfântul Gheorghe, „sultanul” de la Hagidimovo . . .	65
Bojenți – satul lui Dumnezeu	71
Mănăstirea Izvor	76
Sfântul Gheorghe din Madara.	79
Etropole – mănăstirea pierdută a Balcanilor	83

Lăpușna – icoana din zid	86
Livada de Aur	90
Kapinovo – lacrima Maicii Domnului	93
Darul valahului	97
Păsările din înaltul cerului	102
Sfântul din Vrața	106
Comoara din Ostrovul Botezătorului	111
Albotina împărătească	114
Biserica românească din Sofia	118
A fost canonizată împărăteasa de Tîrnovo – Teofana Basarab?	122
Masacrul de la „Sfânta Duminică”	128
Pazargicul bărbilor lui Allah	133
Între Teodor Tiron și Todor Jivkov	138
Miorița... văzută de la Silistra	143
Planul secret „Baiazid 2”	147
Suratele babei Vanga	151
Târgoviștea sud-dunăreană	156
<i>Pelerin</i> în Cetatea lupilor	161
Varna Sfântului Procopie	166
Toamna în Cadrilater	169
Резюме	173
Rezumat	174

Divotino – Mânăstirea Comorii

Sunt aproape 20 de kilometri de la Sofia la Divotino, „Căldărușaniul” capitalei vecinilor de la sud de Dunăre... O mânăstire fabuloasă, însemnată în toate ghidurile bulgărești cu un nume straniu: *Mânăstirea Comorii*. Și nu puțini sunt aceia care cred că n-ar fi vorba doar de o simplă legendă...

Comorile: ispitele de dinainte de post

Am plecat la Sofia, cu gândul de a ajunge la Divotino, între cele două tururi ale alegerilor prezidențiale de la noi. Mai înainte de a porni la drum, ca niciodată parcă, vreme de o săptămână, am tot vorbit despre comori... Până și la biserica din București, unde merg la slujbă, domnul Mitru, un parohian care la 85 de ani a descoperit Biserica plin de entuziasm, tot despre asta avea să mă întrebe: dacă ar fi aflat el o comoră, n-ar fi fost bine să facă o biserică? În urmă cu un an și jumătate, când ne-am cunoscut, urma să se opereze la ochi. Zărindu-mi ca prin ceață barba ceva mai lungă, mi-a aproximat atunci vârsta: „E adevărat că apropii suta?” Mă va asigura, pe loc, sfătos: „Stai liniștit, că n-ai să mori până nu cade ăsta de la Cotroceni!” De data asta, avea să mă îndemne să merg la vot. Vota-se în zori de zi, convins fiind că „dacă vine neamțul, are de gând să vândă Casa Poporului”. Nu de alta, dar ne-a costat o mulțime de bani. O comoară...

Caleștile țarului Ferdinand

În Bankia, renumita stațiune bogată în ape minerale de la marginea Sofiei, de îndată ce treci Vitoșa, ești ca și ajuns la *Mănăstirea Comorii*. Însuși țarul Ferdinand al Bulgariei, în urmă cu un secol, parcurgea cei doi kilometri din stațiune până la mănăstire pe jos. Va îndrăgi atât de mult acest loc retras și slujbele bisericii, încât uita adeseori să plece cu săptămânile de aici. Din pricina șederii sale îndelungate la Divotino, colțul de rai va primi un al doilea nume: *Mănăstirea Țarului*. Ferdinand avea să dăruiască stareției două calești luxoase – una pentru înalții oaspeți care ar fi dorit să vină în pelerinaj din Bankia la Divotino, iar cea de-a doua pentru supravegherea... întinselor câmpuri cu comori ale mănăstirii.

Vasul bizantin

Mulți cred chiar că tocmai pentru comorile de la Divotino Ferdinand petrecea atât de mult timp la mănăstire. Zeci de legende, păstrate de sute de ani, grăiesc că dincoace de Vitoșa, în apropiere de sihăstria Divotino, în vechime, ar fi fost îngropate mulțime de comori... Astfel, țarul va împroprietări mănăstirea cu mai multe hectare de teren, ce vor fi păzite cu strășnicie de oamenii săi, ca nu cumva vreun sătean să îndrăznească să se apropie de aceste locuri. Din când în când, slujbașii de la curte îi dădeau de veste țarului că într-un anumit loc s-a mai descoperit o oală plină cu galbeni... Mărturie despre acele timpuri e un uriaș vas bizantin, ce ar fi fost descoperit plin cu aur. Acesta a stat multă vreme în mănăstire, fiind expus astăzi la Muzeul de Istorie din Pernik.

Hasan Hogeia trăsnițul...

Călugării de la Divotino sunt însă de o cu totul altă părere. Vasul cu pricina a zăcut vreme de veacuri îngropat în apropierea sfântului locaș, în el aflându-se o comoară de care nu îndrăznise să se atingă nimeni, monahii neștiind dacă e bine ori ba să se folosească de acei bani străini pentru nevoile obștii. În 1806, Hasan Hogeia, o căpetenie de cărjalii din Breznik, va sosi cu o ceată de tâlhari turci în mănăstire, ca să o jefuiască. Vor pleca atunci și cu acea comoară, pe care au aflat-o după ce au brăzdat adânc cu plugul împrejurul Bisericii Sfintei Treimi, răpind, totodată, oile din staul și singura pereche de boi a mănăstirii. După o legendă rămasă până astăzi, pe cale, căpetenia a fost lovită de un fulger și a murit pe loc, ogorul în care a fost îngropat Hasan Hogeia purtând și acum numele de „al mormântului lui Hogeia”.

Rugăciunea starețului sfânt

Sătenii din Divotino spun însă că Hasan Hogeia n-a avut parte de moarte bună nu pentru că ar fi răpit o comoară blestemată, ascunsă în mănăstire, după cum cred mulți, ci pentru că n-a știut cu cine are de-a face atunci când a jefuit acel loc închinat Sfintei Treimi. La Divotino, în acele vremuri, viețuia un stareț sfânt. Înaintat în zile și neputincios în a se opune jafului, după plecarea turcilor, starețul va intra în biserica prădată și, atingând ușor cu toiagul icoana Sfintei Treimi, rămasă fără ferecătură, s-a rugat cu lacrimi: „Troiță, Troiță Sfântă, ai văzut că turcii au luat animalele! Au lăsat săracă mănăstirea Ta. Eu, neputincios fiind, n-am putut să-i opresc. De ce ai îngăduit, Troiță?...”. Și atunci s-a

petrecut minunea: turcii s-au întors după câteva ceasuri la mănăstire cu cele răpite și cu cumplita veste despre Hasan...

Comori și alegeri

Vasul bizantin din Pernik, care ar fi adăpostit comoara, după alți istorici bulgari, ar fi legat chiar de întemeierea mănăstirii, o veche legendă culeasă în satele dinprejurul Pernikului vorbind despre o familie evlavioasă care, arându-și ogorul, avea să descopere acel vas de lut cu galbeni fără număr. Cei doi soți, nedorind să se folosească de bani, pentru ca nu cumva prin bogăție să-și piardă pacea sufletească, au hotărât să înalțe o mănăstire în numele Preasfintei Treimi, cugetând cu smerenie că toate sunt ale Ei. Și socotindu-se mai prejos decât toată zidirea, au așezat ei acea comoară pe un măgar, hotărând că în locul în care se va opri măgarul să se odihnească, acolo să fie înălțată mănăstirea. Ostenit de cale, animalul va zăbovi zile întregi între două pârauri repezi de munte... Iar dacă Pronia a binevoit ca în acel loc să fie înălțat locaș de preaslăvire Treimii, așa a socotit, plină de smerenie, și acea familie credincioasă...

Mărturisesc că nu mi-a fost prea ușor să mă despart de raiul de la Divotino, mai cu seamă că duminica ce urma, la București, prietenul meu drag, domnul Mitru, mă aștepta să vorbim din nou despre comori. Și despre alegeri...

Lumea Credinței, nr. 1 (138), ianuarie 2015

Skravena – Sfântul Nicolae din vedenie

Ziduri fără sfârșit, groase de aproape un metru, temelii de chilii și biserici, stejari bătrâni de peste o jumătate de secol... Iar dincolo de toate acestea, un nume: satul și mănăstirea Grămada, risipite de turci în urmă cu câteva veacuri.

Ludmila, nebuna pentru Hristos

A știut-o, până în deceniile de pe urmă, întreaga Bulgaria: Ludmila nebuna. Va cutreiera ani de-a rândul sute de sate și zeci de orașe – din străfundul Balcanilor până la Dunăre –, cerând cu umilință bani pentru înălțarea unei mănăstiri. Nici nu apucase bine să se încheie Al Doilea Război Mondial. Alungată, umilită de autorități, prezentată în presă drept o impositoare, împroșcată cu mulțime de hule și clevetiri, Ludmila a continuat, smerită, să ceară... De la cei bogați și de la cei săraci, de la preoți și de la monahi. Oricărui om întâlnit pe cale îi cerea să o miluiască. Jefuită nu de puține ori, petrecând sub cerul liber, ascunzându-se din calea de oamenilor fără de Dumnezeu, Ludmila își urma, fără preget, calea sa...

Mănăstirea uitată

Între 1938 și 1941, lângă satul Skravena (situat nu departe de Botevgrad), în apropierea unui

stejar secular, au fost descoperite ruinele unei mănăstiri. Preotul satului, Filip Ivanov, în fruntea enoriașilor săi, avea să sape luni de-a rândul aici, necrezându-și ochilor că în apropierea satului lor a existat odinioară o mănăstire atât de bogată și de întinsă. Vor ieși, rând pe rând, la iveală, chiliile monahilor, cuhnia, trapeza, ruinele a două sfinte locașuri și un imens osuar. După constatările specialiștilor vremii, mănăstirea ar fi fost făcută una cu pământul de către turci în cea de-a doua jumătate a veacului al XV-lea, la opt decenii după căderea țaratului de Tîrnovo (1393) în mâinile acestora, odată cu satul Grămada, aflat în apropiere.

Rugăciune pentru venirea unui monah

Lângă ruinele vechii mănăstiri, încă din 1940, s-a dorit înălțarea unei noi biserici, încercându-se astfel reluarea firului vieții monahale întrerupt de veacuri. Lucrare deloc lesnicioasă, atât din pricina războiului, cât și a puținătății monahilor de la sud de Dunăre – stăpânirea turcească lăsând aici urme adânci în privința percepției asupra vieții monahale în comunitățile creștine. Enoriașilor care au sărit să dea o mână de ajutor la înălțarea noii mănăstiri le lipsea liantul însuși care să-i motiveze în binecuvântatul lor scop. Nu le rămânea decât să se roage, în biserica lor, duminică de duminică, alături de slujitorul satului, ca Dumnezeu să le trimită ajutor de Sus...

Trimisa Sfântului Nicolae

Iar ajutorul nu s-a lăsat prea mult așteptat. Într-o zi, în sat, va sosi de depărtări Ludmila, o creștină umilă, mai mult decât dornică să îmbrace rasa monahală. Se va așeza la Skravena, fiind tunsă în puțină vreme în monahism. Desele ei plecări și reveniri la noua mănăstire îi vor pune pe gânduri pe oamenii locului. Ce o mâna oare pe Ludmila, de fiecare dată, să revină lângă niște ruine, într-un loc atât de pustiu? În urma lungilor peregrinări ale monahiei, mănăstirea începea să prindă însă, din ce în ce mai mult, contur. Uitând de umilințele sale, Ludmila îi mulțumea pururea Sfântului Nicolae pentru toate. Întrebată fiind adeseori cu binecuvântarea cui a venit în acest loc, Ludmila dădea întotdeauna același răspuns: „Întâi de toate, cu cea a bunului Sfânt Nicolae”.

Taina Ludmillei

Ludmila spunea, în fapt, adevărul. Într-o noapte, i s-a arătat în vedenie marele ierarh din Mira Lichei, poruncindu-i: „Lasă viața lumească, du-te la Skravena și, înălțându-mi mănăstire, fă-te monahie!”. Din acea clipă, Ludmila n-a mai stat pe gânduri, pornind cu binecuvântarea duhovnicului său pe aspra cale a vieții monahale, aferosindu-și viața înălțării mănăstirii, ce creștea de la o zi la alta. După ce mănăstirea este înălțată, monahia își va înceta peregrinările ei, trăind întru sărăcie și rugăciune într-o chilie umilă din apropierea bisericii închinată Sfântului Nicolae.

Își va încheia viața pământească la aproape 82 de ani, în 1981 (după ce va încredința purtarea de grijă a mănăstirii unui evlavios preot), fiind înmormântată sub un stejar secular.

Dincolo de legendă

Pictată de curând, prin grija primarului și credincioșilor din Skravena, biserica mănăstirii, închinată Sfântului Nicolae, se află astăzi în grija ipodiaconului Daniel Kostov, care îi întâmpină pe pelerini, câți se încumetă să ajungă până aici, cu prisos de bucurie duhovnicească. Iar odată ajuns în acest loc, istoria vechiului sat Grămada, a mănăstirii ruinate de turci, a nebunei pentru Hristos Ludmila ori a stejarului secular de la căpătâiul acesteia, dincolo de haloul de legendă, te transpun într-o altă lume, dăruitoare din belșug de tihnă duhovnicească – atât de trebuincioasă lumii de astăzi. Și nu puțini sunt aceia care cred că acest ales dar și-ar avea izvorul în roada umilințelor de decenii ale Ludmilei...

Lumea Credinței, nr. 12 (137), decembrie 2014

Vraceș – întâlnirea păstorului Atanas cu Maica Domnului

Așezări cu nume strănii... Nume românești, nume neslave, la sute de kilometri depărtare de matca daco-românității... Ceșcuța (mai nou, Ceșkovița) e un râu din Balcanii apuseni, pe care este așezată Mănăstirea Vraceș. O veche ctitorie a Asăneștilor, străjuită de un vârf de munte, cu un nume la fel de neobișnuit pentru aceste locuri, Muntele Murgaș...

Pacea din străfundul Balcanilor

De la Sofia până în satul Vraceș (al doilea ca mărime din regiunea Sofia) sunt aproape 60 de kilometri. Mănăstirea, înconjurată de un zid înalt de piatră, se află la 4 kilometri depărtare de sat. Un loc liniștit, un loc în care, în veacurile trecute, monahii s-au ocupat, în principal, cu copierea cărților de slujbă și de folos sufletesc. O *Psaltire* de la 1559, un manuscris al *Gramaticii* vestitului Meletie Smotrițki, de la 1666, și un *Slujebnic* de la 1673 – toate păstrate astăzi la Biblioteca Națională Sf. Kiril și Metodie de la Sofia – fac dovada acestui fapt. În secolul al XVII-lea, letopiseștele pomenesc, de asemenea, la Vraceș, de o școală de chilie, care a pregătit grămăticii și cântăreți bisericești nu doar pentru mănăstirile dimprejur, ci pentru o zonă mult mai întinsă, cuprinzând întreaga regiune a Sofiei și părțile Vidinului.